

Liikmesriigi õigus - Läti

Stran je strojno prevedena in njena kakovost ni zajamčena.

Siit leiate teavet Läti õigussüsteemi kohta.

Õiguse allikad

Läti on osa Euroopa Liidu mandriosast. Kõige olulisemad õigusallikad on välisaktid, millega rakendatakse Läti õiguskorda.

Välisõigusaktid

Seadused ja määrused reguleerivad õiguslikke suhteid avalik-õiguslike isikute ning füüsiliste ja juriidiliste isikute vahel.

Väliste õigusaktide liigid ja nende õigusliku mõju tähtsuse järjekord:

- Läti Vabariigi põhiseadus (põhiseadus);
- muud õigusaktid;
- Valitsuse määrused;
- Läti Panga, finants- ja kapitaliturgude komisjoni ning kommunaalteenuste komisjoni sätetes (Läti õiguskorras on nendel sätetel samasugune õigusjõud nagu valitsuse poolt välja antud eeskirjadel);
- Kohustuslikud kohaliku omavalitsuse määrused.

Euroopa Liidu õigust kohaldatakse kooskõlas kehtivate välisõigusaktide ülimuslikkuse kohaga. Institutsioonid ja kohtud peaksid Euroopa Liidu õigust kohaldades võtma arvesse ka Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktikat.

Rahvusvahelise õiguse norme kohaldatakse sõltumata nende päritolust välise juriidilise jõu õiguslikus järjekorras. Rahvusvahelise õiguse ja sama õigusjõu Läti õiguse vahelise vastuolu korral kohaldatakse rahvusvahelise õiguse normi.

Kohalike omavalitsuste siduvad eeskirjad on siduvad kõigile füüsilistele ja juriidilistele isikutele nende vastaval haldusterritooriumil.

Välisõigusaktid ja muud õigusaktid avaldatakse ametlikus väljaandes Latvias Vēstnesis. Ametlik väljaanne on avalik ja siduv. Keegi ei saa tugineda ametlikus väljaandes avaldatud teadmatusele õigusaktide või ametlike teadete kohta.

Üksused, kellel on õigus välja anda välisõigusakte:

- Läti elanikud — õigus õigusaktidele (1/10 on õigusega esitada Seimi õigusakti eelnõu; õigus osaleda rahvahääletusel);
- Seim (parlament), seadusandlik võim,
- Ministrite kabinet: õigus võtta vastu õigusakte;
- Läti Pank, finants- ja kapitaliturgude komisjon ning kommunaalteenuste komisjon — õigus võtta vastu õigusakte;
- kohalikud omavalitsused — õigus võtta vastu õigusakte.

Siseriiklikud õigusaktid

Sisemine õigusakt on õigusakt, mille on välja andnud avalik-õiguslik isik oma sisemise tegevuse või korra kindlaksmääramiseks enda tarbeks või tema tegevusvaldkonnas välisõigusakti kohaldamise korra tõlgendamiseks. Siseriiklikud õigusnormid ei ole üksikisikutele siduvad. Seega, kui institutsioon teeb eraisikuga seotud otsuse, ei saa tema otsus tugineda asutusesisestele õigusaktidele.

Siseriiklike õigusnormide liigid:

- kodukord, kodukord — institutsiooni või asutuse loodud kollegiaalsed organid ja töökorraldus;
- soovitusel: sätestada õigus- ja haldusnormidega ettenähtud kaalutusõiguse kasutamise kord, et tagada ühtne kohtlemine ühtsete juhtumite korral. Teatavatel juhtudel võidakse soovitusi loobuda, kui selleks on piisavalt alust;
- välisõiguse või üldise õiguse põhimõtete kohaldamise juhised;
- sise-eeskirjad, millega kehtestatakse juhatuse otsuse vastuvõtmise kord, juhtkonna liikmete ja muude teenistujate ülesannete täitmine, käitumisreeglid, tööhõive kaitse institutsioonis ja kõik muud institutsiooni toimimisega seotud küsimused.

Siseriiklike õigusaktide liigid on õigusliku tagajärje poolest võrdsed. Kui on vastuolu siseriiklike õigusaktide ja määruste vahel, kohaldatakse kõrgema ametiasutuse või ametniku väljastatud õigusakti.

Kui ametnik tuvastab krediidasutuse või investeerimisühingu või hierarhilise tasandi ametnike poolt välja antud siseriiklike õigusaktide ja eeskirjade vahelise vastuolu, siis kohaldatakse seda:

1. üldine õigusriik, kui see ei piira erisätet;
2. kõige hiljutisemad siseriiklikud õigusaktid, kui mõlemad sätted on üldised või konkreetsed. Otsustava tähtsusega on sisemise õigusakti vastuvõtmise kuupäev.

Kui ametnik avastab vastuolu siseriikliku õiguse ja välise õigusakti vahel, kohaldab ta välist õigusakti.

Üksused, millel on õigus välja anda riigisiseseid seadusi ja määrusi:

- Ministrite kabinet;
- Kabineti liige;
- tuletatud avalik-õiguslik asutus;
- ameti juht;
- Institutsiooni osakonna juhataja.

Õigusallikate liigid — kirjeldus

Õigusallikate liigid:

- õigusaktid — õigusaktid, mis sisaldavad õigusakte, millega sätestatakse õigusnormid, tuuakse need sisse, muudetakse neid või tunnistatakse need kehtetuks. Seadused ja eeskirjad jagatakse välisteks seaduseks ning riigisisesteks seadusteks ja eeskirjadeks;
- õiguse üldpõhimõtted — avaliku elu objektiivset õigust reguleeriv kirjalik (kohustuslik) või kirjalik raamistik;
- tavaõiguslikud sätted — käitumisreeglid, mis on kujunenud pikaajalise tegeliku kasutamise tõttu. Tavaõigust kohaldatakse juhul, kui seadus või muu välisseadusandlik määrus ei näe ette asjakohast regulatsiooni ning õigussätete tõlgendamist;
- kohtupraktika — kohtuotsuste kogum, mis sisaldab abstraktseid õiguslikke arvamusi ja mida kohtunikud võivad muudel juhtudel kasutada oma arutluskäigus;
- õiguslik doktriin, olemasolev teaduslike teadmiste kogum, mis annab selgitusi õigusnormide kohta, nende päritolu ja kohaldamise kohta. Kohtu- ja haldusasutuste otsustes kasutatakse laialdaselt õiguslikku doktriini.

Õigusnormide hierarhia

Õiguse esmased allikad

- õigusakt: kõrgema õigusjõu allikas. Seadusi ja määrusi kohaldatakse kooskõlas nende kohaga välisõigusaktide õigusjõu kehtivas järjekorras;
- õiguse üldpõhimõtted — õiguse allikas, mida kohaldatakse juhul, kui kõnealust küsimust ei reguleerita välisõigusega. Neid kasutatakse ka õigusnormide tõlgendamisel. Õiguse üldpõhimõtted ei kuulu õiguslikult samasse nõudeõiguse järku;
- tavapärane õigus: kui õigusakt või muu välisseadusandlik määrus ei näe ette asjaomase küsimuse asjakohast reguleerimist ning õigussätete tõlkimist.

Teisesed õigusallikad

- kohtupraktika — Kohtu otsused, mis vastavalt kodukorrale on nõuetega seotud kohtutele siduvad. Sellised kohtuotsused on täitmisele pööratavad, kõigile kohustuslikud ja neid koheldakse samaväärselt seadusega.

Konstitutsioonikohtu otsused on siduvad kõigile riiklikele ja kohalikele ametiasutustele, institutsioonidele ja ametnikele, sealhulgas kohtutele ning füüsilistele ja juriidilistele isikutele. Säte (õigusakt), mida konstitutsioonikohus tunnustab kui kõrgema juriidilise isiku õigussätetele mittevastavat õigusnormi, loetakse õigustühiseks konstitutsioonikohtu otsuse avaldamise kuupäevast, kui konstitutsioonikohus ei näe ette teisiti.

Kui konstitutsioonikohus leiab, et Läti poolt allakirjutatud või sõlmitud välisleping ei ole kooskõlas põhiseadusega, peab ministrite kabinet viivitamatult võtma meetmeid, et lepingut muuta, see kehtetuks tunnistada või peatada kõnealuse lepingu kohaldamine või tühistada see leping.

Konstitutsioonikohtu otsus menetluse lõpetamise kohta, milles tõlgendatakse seadust, on siduv kõigile riiklikele ja kohalikele asutustele, organitele ja ametnikele, kohtutele ning füüsilistele ja juriidilistele isikutele.

- kohtu- ja riiklike reguleerivate otsuste põhjendamisel kasutatakse laialdaselt õigusdoktriini. Õiguslik doktriin ei mõjuta õiguslikult ega ole üldiselt siduv.

Institutsiooniline tasand

Üksused, millel on õigus välja anda väliseid õigus- ja haldusnorme

Saeima ja **Läti** elanikud saavad oma hääleõiguse, mis on õigus seadusandlikule tegevusele.

Kabinetis võib esitada välisõigust — määrused, järgmistel juhtudel:

- seaduses sätestatud loa alusel;
- kinnitada või peatada rahvusvahelise lepingu või selle eelnõu toimimine, kui põhiseaduses või põhiseaduses ei ole sätestatud teisiti;
- kui see on Euroopa Liidu õigusega ette nähtud ja asjaomast küsimust õigusaktidega ei reguleerita. Sellised eeskirjad ei saa piirata üksikisiku põhiõigusi.

Läti Pank, finants— ja kapitaliturgude komisjon ning **kommunaalteenuste reguleerimiskomisjon** — õigus omada välisõigusakte (määrused), mis antakse välja üksnes põhikirjajärgsete volituste alusel tema pädevusse kuuluvates küsimustes.

Kohalikud omavalitsused — õigus seadusega või välistele õigusaktidele, mis põhinevad valitsuse õigusaktidel (siduvad sätted).

Õigusaktide koostamise protsess

Selles osas antakse ülevaade õigus- ja haldusnormide koostamise korrast.

Seadused

Õigusaktide eelnõude esitamine Saeseile

Õigusaktide eelnõud võib esitada Vabariigi Seim Vabariigi president, ministrite kabinet, Seimi komiteed, vähemalt viis parlamendiliiget, samuti Läti Vabariigi põhiseadus, üks kümnendik valijaskonnast.

Õigusaktide eelnõude läbivaatamine ja vastuvõtmine Saesemes

Seimis [parlament] leiab seaduste eelnõud kolmes lugemises. Kahe lugemise hulka kuuluvad õigusaktide eelnõud, mida peetakse kiireloomuliseks, riigieelarve, riigieelarve muudatused ja seaduseelnõud, millega nähakse ette rahvusvaheliste lepingute heakskiitmine.

Õigusakti eelnõu loetakse vastuvõetuks ja see loetakse seaduseks, kui seda käsitletakse kolmes lugemises või eespool nimetatud juhtudel kahes lugemises ja kogu tekstis kohalviivate liikmete absoluutse häälteenamusega.

Seaduste reklaamimine

Seimi vastuvõetud õigusaktide tekstid edastatakse Vabariigi Presidendile.

President kuulutab välja parlamendis vastu võetud seaduse hiljemalt kümme päeva pärast ja mitte hiljem kui kahekümne esimesel päeval pärast selle vastuvõtmist. Käesolev seadus jõustub 14 päeva pärast Läti Vabariigi ametlikus väljaandes (Latvijas Vēstnesis) selle avaldamise kuupäeva, kui seaduses ei ole sätestatud muud tähtaega.

Õigus peatada seaduse väljakuulutamise

Vabariigi Presendil on õigus taotleda seaduse teistkordset läbivaatamist või peatada seaduse avaldamine kaheks kuuks.

Vähemalt ühe kolmandiku parlamendi ametiaja jooksul kasutab Vabariigi Presidendi õigus omal algatusel ja omal algatusel lepingu avaldamise peatamist. Parlamendi president või üks kolmandik Seimi liikmetest võivad seda õigust kasutada kümne päeva jooksul alates seaduse vastuvõtmisest Seimi poolt.

Selle korra kohaselt pannakse seadus rahvahääletusele, kui vähemalt kümnendik hääletajatest nõudis seda allkirjade kogumise protsessis. Kui kahe kuu jooksul sellist taotlust ei esitata, siis seadus avaldatakse. Rahvahääletus ei toimu siiski juhul, kui Saeima hääletab kõnealuse seaduse üle ja hääletamine ei tohi olla lühem kui kolmveerand Seimi kõikidest liikmetest.

Kui Saeima ja riigi president võtavad vastu vähemalt pooled valijad, kes osalevad viimastel parlamendivalimistel, võib ta referendumit tühistada, kui selles osaleb vähemalt pool hääletajate arvust parlamendi viimase ametiaja jooksul, ning hääle enamuse hääletab õiguse kaotamise poolt.

Kõiki seadusi ei saa siiski rahvahääletusele panna. Eelarve ning seadused laenude, maksude, tollide, raudteetariifide, sõja, sõjapidamise ja tegevuse alustamise, rahu kindlustamise, rahu deklareerimise ja sulgemise, mobiliseerimise ja demobiliseerimise kohta ning valuutalepingud ei saa rahva valimistel hääletamiseks kättesaadavaks teha.

Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 14 päeva pärast selle avaldamist Läti Vabariigi ametlikus väljaandes, kuid ei sisalda muid õigusaktides sätestatud tähtaegu. Käesoleva seaduse jõustumise kuupäev algab selle avaldamisele järgnevast päevast.

Seaduse tühistamine

Seadus kaotab kehtivuse järgmistel juhtudel:

- tingimusel, et jõustub seadus asjaomase seaduse kehtivuse lõppemise kohta
- kui jõustus teine seaduse üleminekusätted, mis näevad ette kõnealuse seaduse jõu kadumise;
- kui on jõustunud konstitutsioonikohtu otsus, millega nähakse ette, et asjaomane seadus on aegunud;
- seaduse jõu läbipääs ajal, mil seadus võeti vastu õhukeselt.

Valitsuse määrused

Ministrite kabineti määruse eelnõu esitamine ministrite kabinetile

Ministrite kabineti liige on volitatud esitama ministri kabineti liikme poolt ministrite kabinetile määruse eelnõu.

Muude riigi- ja kohalike valitsusasutuste juhtidel, samuti valitsusvälistel organisatsioonidel ja sotsiaalpartnerite organisatsioonidel on õigus esitada õigusakti eelnõu ministrite komitee koosolekule või kabinetiistungile ainult asjaomase sektori, sektori või allsektori eest poliitiliselt vastutava kabineti liikme kaudu.

Valitsuse määruse eelnõu läbivaatamine ja vastuvõtmine

Ministrite kabinetile esitatud määruste eelnõud reklaamitakse ja neid arutatakse riigisekretäride kohtumisel. Kutse esitamise järel edastatakse valitsuse määruse eelnõu pädevatele ministeeriumitele ja vajaduse korral teistele pädevatele asutustele.

Justiitsministeerium ja rahandusministeerium esitavad arvamuse kõigi õigusaktide eelnõude kohta. Lepitusmenetluse käigus võivad arvamusi esitada ka valitsusväliste organisatsioonide esindajad.

Ühtlustatud eeskirjade eelnõu vaadatakse läbi ministrite kabineti koosolekul, kuid seda ei lepita kokku riigisekretäride kohtumisel ega ministrite komitee istungil. Projektide suhtes, milles on kokku lepitud, toimub ministrite kabineti koosolek. Kui eeskirjade eelnõud kiidetakse heaks ministrite kabineti koosolekul, loetakse see vastuvõetuks ja neist saab valitsuse määrus.

Valitsuse määruste reklaam

Valitsuse määrused avaldatakse Läti Vabariigi ametlikus väljaandes Latvijas Vēstnesis.

Valitsuse määruse jõustumine

Valitsuse määrused jõustuvad järgmisel päeval pärast nende avaldamist Läti Vabariigi Ametlikus Teatajas, kusjuures nende jõustumise tähtaega ei ole määratud.

Valitsuse määruste deklaratsioon

Valitsuse määrused kaotavad kehtivuse järgmistel juhtudel:

- valitsuse määruse jõustumine seoses valitsuse määruste kehtetuks tunnistamisega;

- kui ministrite kabineti lõpliku emiteerimise eeskiri on jõustunud, mis näeb ette asjaomaste valitsuse määruste kehtetuks tunnistamise;
- kus ei kehti seadus, mille alusel asjaomane valitsuse määrus on välja antud;
- kui jõustunud on konstitutsioonikohtu otsus, millega nähakse ette asjaomaste valitsuse määruste kehtetuks tunnistamine;
- ministrite kabineti määruste ajutise kohaldamise aeg ministrite kabinetis.

Läti Panga, finants- ja kapitaliturgude komisjoni ning kommunaalteenuste komisjoni eeskiri

Läti Panga, finants- ja kapitaliturgude komisjoni ning kommunaalteenuste komisjoni eeskirjade väljakuulutamise, jõustumise ja kaotamise menetlus on sama, mis ministrite kabinetis määruste, jõustumine ja jõu kadumine.

Kohalike omavalitsuste poolt välja antud reguleerivad õigusaktid (siduvad sätted);

Kohalike ametiasutuste määruste eelnõude esitamine linnavolikogule

Kohaliku omavalitsuse volikogu kohalike omavalitsuste eeskirjade projekti võivad esitada volikogu esimees, volikogu, linnavolikogu, erakorralise koosoleku algataja ja linna või kohaliku omavalitsuse juht.

Kohalike omavalitsuste õigusaktide eelnõude läbivaatamine ja vastuvõtmine

Kohalike omavalitsuste jaoks siduvate määruste eelnõud võetakse vastu ja need muutuvad siduvateks eeskirjadeks tingimusel, et üle poole kohaliku omavalitsuse volikogu liikmetest hääletab kõnealuse arvamuse poolt ja seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Nõukogu saadab kirjaliku ja elektroonilise side keskkonnakaitse ja regionaalarengu ministeeriumile, kes hindab kolme tööpäeva jooksul pärast siduvate eeskirjade kättesaamist kohaliku omavalitsuse poolt vastu võetud siduvate määruste õiguspärasust ja saadab asjaomasele kohalikule asutusele sellekohase arvamuse kolme tööpäeva jooksul pärast siduvate eeskirjade allkirjastamist ning saadab need elektrooniliselt kolme tööpäeva jooksul pärast siduvate määruste allkirjastamist.

Kui keskkonnakaitse ja regionaalarengu ministeerium ei ole vastu vastuvõetud siduvale õigusriigi põhimõttele või omavalitsusele seadusega sätestatud tähtaja jooksul, ei ole arvamust esitatud, teatab omavalitsus vastuvõetud siduvatest eeskirjadest.

Pärast keskkonnakaitseministeeriumi ja piirkondliku arengu ministeeriumi arvamuse saamist, milles põhjendatakse siduvate eeskirjade või nende osade ebaseaduslikkust, täpsustab kohalik omavalitsus siduvad sätted, mis on esitatud arvamuses, ning siduvad sätted, mis on kindlaks määratud. Kui linnavolikogu ei nõustu arvamusega täielikult või osaliselt, põhjendab nõukogu oma otsust ja esitab siduvad eeskirjad. Siduvad eeskirjad edastatakse keskkonnakaitse ja regionaalarengu ministeeriumile kolme tööpäeva jooksul pärast allkirjastamist ja elektrooniliselt.

Kohalike omavalitsuste jaoks siduvate eeskirjade loomine

Läti Vabariigi linnavolikogu avaldab siduvad eeskirjad ja seletuskirja [ametlikus väljaandes Latvijas Vēstnesis](#). Omavalitsuse volikogu avaldab siduvad määrused ja nende seletuskirja ametlikus väljaandes „Latvijas Vēstnesis” (alates 06.11.2015. aastast) või kohalikus ajalehes või vabas väljaandes.

Linnavolikogu võtab vastu siduvad eeskirjad, millega kehtestatakse siduvate eeskirjade avaldamise koht ja avaldatakse need ametlikus väljaandes „Latvijas Vēstnesis”. Munitsipaalnõukogu muudab siduvate eeskirjade avaldamise kohta ajavahemike järel, mis ei ületa ühte aastat. Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kohustuslikud sätted avaldatakse kohaliku omavalitsuse asutuse veebisaidil pärast nende jõustumist. Kohaliku omavalitsuse hoones ja valla- või linnavalitsustes on tagatud ka omavalitsuse volikogude siduvate eeskirjade kättesaadavus.

Kohalike ametiasutuste siduvate sätete jõustumine

Siduvad eeskirjad jõustuvad deklareeritud kulude ametlikule avaldamisele järgneval päeval, kui ei ole sätestatud muud jõustumise kuupäeva.

Kohalike ametiasutuste siduvate eeskirjade kehtetuks tunnistamine

Kohalike ametiasutuste siduvad eeskirjad aeguvad järgmistel juhtudel:

- siduvate eeskirjade jõustumine asjaomaste siduvate eeskirjade tunnustamise kohta aegumise korral;
- muude siduvate sätete suhtes kohaldatav sulgemisreegel, millega nähakse ette asjaomaste siduvate sätete kehtetuks tunnistamine;
- kohustuslike sätete kehtivuse lõppemine, mille alusel asjaomased siduvad eeskirjad välja anti;

- kui jõustunud on konstitutsioonikohtu otsus, millega nähakse ette asjaomaste siduvate sätete kehtetuks tunnistamine;
- siduv säte kehtib nii kaua, kui siduvad eeskirjad on vastu võetud teatava aja jooksul.

Juriidilised andmebaasid

Läti Vabariigi Teataja Latvijas Vēstnesis

Ametlik väljaanne „Latvijas Vēstnesis” on Läti Vabariigi ametlik väljaanne ja seal avaldatud teave on ametlik väljaanne.

- Ametlik väljaanne on avalikult kättesaadav ja õiguslikult siduv.
- Keegi ei saa tugineda ametlikus väljaandes avaldatud teadmatusetele õigusaktide või ametlike teadete kohta.

Alates 1. juulist 2012 avaldatakse ametliku väljaande ametlik väljaanne ametliku väljaande „Latvijas Vēstnesis” ametlikul avaldamisel aadressil <https://www.vestnesis.lv>. Teave veebilehel <https://www.vestnesis.lv> enne 1. juulit 2012 on informatiivne. Selle teabe ametlik avaldamine on kättesaadav ajalehes „Latvijas Vēstnesis”.

Konsolideeritud õigusaktid

Konsolideeritud seadused, ministrite kabineti määrused ning muud seadused ja määrused on kättesaadavad Läti õigusaktide veebisaidil <http://www.likumi.lv/>. Kõik avaldatud konsolideeritud õigusnormid on informatiivsed. Objekti haldab ametlik väljaanne VSIA [Latvijas Vēstnesis](#).

Ametlik väljaandja

Ametlikku väljaannet Latvijas Vēstnesis (nagu ka eelmises ametlikus väljaandes Latvijas Vēstnesis) väljastab [Latvijas Vēstnesis](#) (Latvijas Vēstnesis).

Ametlik kirjastaja töötab vastavalt rahvusvahelise standardi ISO 9001: 2015 (kvaliteedijuhtimine) ja ISO 27001: 2013 (infoturve) nõuetele.

Kas juurdepääs andmebaasile on tasuta?

Läti Vabariigi Teataja „Latvijas Vēstnesis” on tasuta kättesaadav. Samuti on tasuta juurdepääs ajalehe Latvijas Vēstnesis väljaannete elektroonilisele arhiivile. Samuti on vaba juurdepääs sätestatud ka konsolideeritud õigusaktide veebisaidil.

Lingid

[Läti Vabariigi Seim](#)

[Läti Vabariigi ministrite kabinet](#)

[Latvijas Banka](#)

[Finants- ja kapitaliturgude komisjon](#)

[Kommunaalteenuste komisjon](#)

[Läti kohalike omavalitsuste kontaktandmed](#)

[Ametlik väljaanne Latvijas Vēstnesis](#)

[Läti Vabariigi seadus](#)

See on sisu masintõlge. Lehekülje omanik ei vastuta masintõlgitud teksti kvaliteedi eest.

Viimati uuendatud: 22/10/2019